

Leg i daginstitutioner

Af Ditte Winther-Lindqvist og Lone Svinth,
DPU, Aarhus Universitet

Formål og sigte:

- ✓ Formålet med forskningsoversigten er at tilbyde et overblik over det, vi ved om leg i dagtilbud, såvel som det, vi mangler viden om.
- ✓ Ikke mindst i lyset af den styrkede læreplan fra 2018, der lægger stor vægt på de voksnes rolle og deltagelse i børns leg
- ✓ Vi savner ny empirisk forskning om børns leg i danske daginstitutioner. Særligt vuggestuebørns leg er underbelyst, men det gælder generelt, at vi mangler større empiriske undersøgelser der bla kan besvare: hvad leger børnene? hvornår? Hvordan og hvor længe? Hvad spiller ind på legens kvaliteter (i forhold til inklusion/eksklusion? de voksnes vigtige rolle? Etc.)

Legen kan forstås udfra en række optikker/retorikker om leg

- ✓ Leg i et udviklingsperspektiv
- ✓ Leg i et dannelseperspektiv
- ✓ Leg i et stemnings- oplevelsesperspektiv
- ✓ Leg i et evolutionært vs. Kulturelt perspektiv
- ✓ Leg som redskab (fx. en vej til læring af andre kompetencer/færdigheder)
- ✓ Leg som værdifuld i sig selv

Der er ikke en neutral og objektiv platform hvorfra legen studeres, forstås og tilægges betydning (B. Sutton Smith mf)

Legens forskellige former i 0-6 årsalderen:

- ✓ Genstandsrettet (objektleg) / parallel leg
- ✓ Bevægelseslege (fysiske lege, risikofyldt leg, kamp og tumlelege (R&T))
- ✓ Konstruktionslege
- ✓ Forestillingslege (rolle i handling, social fantasileg, fabuleret fantasileg)
- ✓ Regel-leg og spil (analoge og digitale medier)

Foto: Susanne Staffeldt

Arbejdsspørgsmål

- ✓ Hvilke legeformer er de mest udbredte i jeres daginstitution?
- ✓ Hvor fordybet og varieret synes I børnenes leg er?
- ✓ Hvilke legestemninger er de mest udbredte hos jer? Og hvad skal der til for at imødekomme alle legens stemninger?
- ✓ Hvordan ser I på den risikofyldte leg, og bliver den tilgodeset?
- ✓ Hvordan tilgodeser I T&R/tumlelege, og opfatter I det som en kontroversiel legeform?
- ✓ Når børnene leger forestillingslege (laden-som-om), hvor meget overskrider de det genkendelige og realistiske med mere fantastiske og fabulerende scenarier (fra 4 år og op)?

Fysisk legemiljø – inde og ude

Der er samlet set belæg for at konkludere, at børns leg, og hvad de får ud af de miljøer, de er i (ude som inde, i fri natur eller på traditionelle legepladser) både afspejler miljøets muligheder og begrænsninger – men også i høj grad den pædagogiske tilgang til børnenes leg. I forhold til hvordan de voksne involverer sig, vidensdeler, engagerer sig og rammesætter legen. Børnenes egne tilbøjeligheder og interesser spiller også ind og påvirker fx bevægelsesmønstre og tematikker for legen

Arbejdsspørgsmål:

- ✓ Hvilke og hvor mange forskellige og tvetydige legesager er der på stuen/der, hvor børnene er, og hvor tilgængelige er de for børnene?
- ✓ Hvilke rum og steder ser ud til at tiltrække børns leg særligt meget? Er der særlige kendetegn eller fællestræk for de steder?
- ✓ Er der gode gemmesteder og afskærmede områder for fordybet leg?
- ✓ Er det relevant hos jer at understøtte fantasilegen omkring de faste installationer på legepladsen ved fx at omdøbe legehuset til bagerbutik, restaurant osv.? Og fx knytte stationerne sammen på kryds og tværs af legepladsen (så rutsjebane, legehus og skur kan inddrages i et fælles scenarie for en leg)?
- ✓ Hvordan tilbyder legepladsen sig som miljø for tumlen, klatren, løb osv.?

Legen som arena for social inklusion og trivsel

- ✓ Børnenes fornemmelse for fællesskab og solidaritet udvikles gennem leg – og den selvorganiserede leg mellem børnene skaber både inklusion og eksklusion i børnefællesskabet.
- ✓ Når børn leger selvorganiseret, udvikler og træner de sociale kompetencer, der også peger tilbage i deres eget interne hierarki i børnefællesskabet. Legen har socialt overskridende potentialer, dvs. at de sociale relationer både afspejles og udvikles i børnenes lege
- ✓ Den samme daginstitution tilbyder helt forskellige udviklingsmiljøer for forskellige børn.
- ✓ De børn, der står uden for legen og legefællesskabet, bliver ikke automatisk inkluderet i legen med de andre børn

Arbejdsspørgsmål

- ✓ Hvordan hjælper I de børn, der har svært ved at finde ind i legens fællesskaber hos jer?
- ✓ Er der et mønster i den måde, de ekskluderede børn byder ind i legene på, og hvordan behersker de legestrategierne (vedholdenhed, at byde ind med en rolle eller funktion, der passer til legen?)
- ✓ Når der er børn, der ofte leger alene, skyldes det så eksklusion fra de andre børn, eller er det selvvalgt?

Foto: Susanne Staffeldt

Det pædagogiske personales rolle i børns leg

- ✓ Relativt få studier om voksnes rolle i børns leg
- ✓ Er legekompetencer noget børn naturligt udvikler, eller er det noget der skal læres?
- ✓ Mange studier med reference til Vygotskys zone for nærmeste udvikling og hans grundantagelse om at legen er børns mest centrale aktivitet
- ✓ Pædagoger synes primært at have en legitim rolle i legen, når legen skal tjene et læringsformål
- ✓ Forestillinger om den voksnes rolle i leg er tæt knyttet til forestillinger om børn, leg, læring og barndom

Voksen involvering i børns leg – skal, skal ikke?

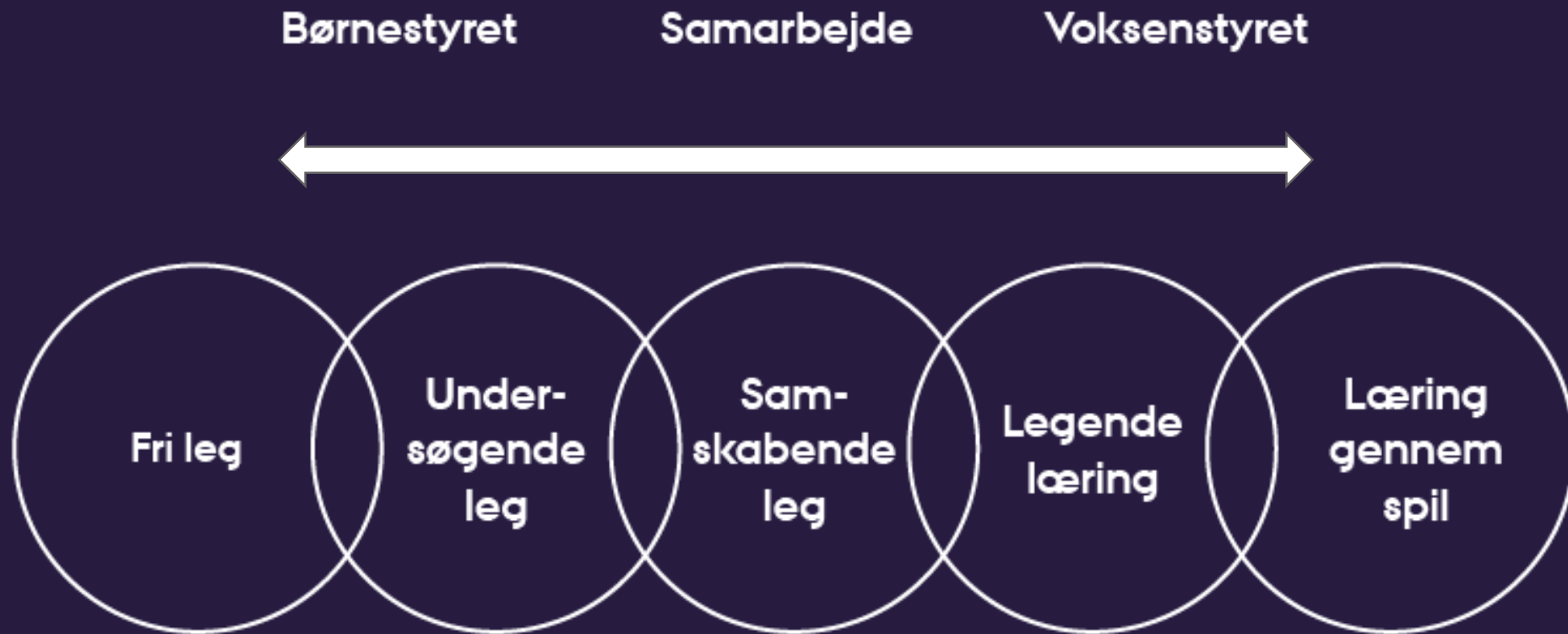
Ja

- ✓ Legen som læringsarena
- ✓ Dagtilbud på et uddannelseskontinuum
- ✓ "En af grundene til, at du skal involvere dig i børnenes leg er for at finde ud af om de lære noget nyttigt i deres leg"

Nej

- ✓ Legen som udviklingsarena
- ✓ Barndommen har værdi i sig selv
- ✓ Leg er karakteriseret ved børns frie valg
- ✓ "Hvis vi gør legen til et pædagogisk virkemiddel, er det ikke længere leg"

Børnestyret, voksenstyret eller midt i mellem?

Hvad kendetegner de voksnes rolle i midterpositionerne?

- (1) Initiativtager og inspirator
- (2) Deltagende og samspillende

Fordrer:

- ✓ Et rigt lege- og pædagogisk repertoire
- ✓ En legende tilgang (playfulness)
- ✓ Stort fagligt og personligt engagement – personalet er meget bevidste om deres forskellige roller i børn leg (at gå foran, bagved eller ved siden af)
- ✓ Sensitivitet og responsivitet
- ✓ Åbenhed for barnets perspektiv

Arbejdsspørgsmål

- ✓ Oplever I at det giver dilemmaer og udfordringer at voksne er involveret i børns leg hos jer?
- ✓ Hvilke typer af vokseninvolvering arbejder I med på jeres stue?
- ✓ Forskningen viser at pædagogernes involvering i børns leg er uhyre vigtigt. Hvordan tilstræber I at være involveret i børns leg?
- ✓ Hvilke udfordringer støder I typisk på, når I involverer jer i børns leg?
- ✓ Hvad mener børnene om jeres involvering i deres leg?
- ✓ Hvor ser du/I det største potentiale for udvikling af voksnes involvering i børns leg hos jer?